

ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΕΣ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

53ο Γυμνάσιο Αθηνών, Γ' τάξη, 1991, 1993, 2001

Κατά τη σχολική χρονιά 1990-91, με τους μαθητές της Γ' Γυμνασίου, στο πλαίσιο της προετοιμασίας στην τάξη για την επίσκεψή μας στην Ακρόπολη, κάναμε μία αναφορά στους σχετικούς μύθους και την ιστορία του Ιερού Βράχου, και μιλήσαμε για την αρχιτεκτονική και γλυπτική των μνημείων της Ακρόπολης, καθώς και για τις ομοιότητες και διαφορές των αρχιτεκτονημάτων.

Ακολούθησε η επίσκεψη στην Ακρόπολη και το Μουσείο, όπου οι μαθητές εντυπωσιάστηκαν από το μέγεθος του Παρθενώνα και εξοικειώθηκαν με τα μορφολογικά στοιχεία των ναών.

Επιστρέφοντας στο σχολείο δημιουργήθηκε αφίσα με κολλάζ και τέμπρες, με θέμα: "Τα μνημεία της Ακρόπολης".

Ακολούθησε μία δεύτερη επίσκεψη στην Ακρόπολη με μια ομάδα 30 μαθητών που ενδιαφέρονταν περισσότερο να ασχοληθούν με το θέμα, όπου παρακολουθήσαμε ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Με την ίδια ομάδα επισκεφθήκαμε το ΚεΜΑ και σχεδιάσαμε, βλέποντας τα γλυπτά αντίγραφα που εκτίθενται.

Στο σχολείο συνεχίσαμε με τη δημιουργία αναγλύφων από πλαστικά καλούπια που μας είχε προμηθεύσει το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Ακρόπολης και με γλυπτική. Για τη γλυπτική χρησιμοποιήσαμε τετράγωνα πλάκες λευκού σαπουνιού. Ήταν ευκαιρία να αντιληφθούν οι μαθητές τη διαφορά μεταξύ προσθετικής και αφαιρετικής γλυπτικής. Ως θέμα επιλέξαμε τα κιονόκρανα, τους σπονδύλους, τις μετόπες και τα ακροκέραμα. Αυτό βοήθησε τους μαθητές να καταλάβουν τις δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει ο καλλιτέχνης της Ακρόπολης με το υλικό του, αφού διαπίστωσαν το μέγεθος της προσπάθειας που χρειαζόταν να γίνει, προκειμένου να σκαλίσουν ένα υλικό μικρό σε μέγεθος και μαλακό όπως το σαπούνι.

Κατά τη σχολική χρονιά 1992-93 αποφασίσαμε να μελετήσουμε πιο αναλυτικά την ιστορία της Ακρόπολης. Δόθηκε στους μαθητές ένα πλούσιο και ποικίλο

υλικό (ιστορικά κείμενα, διηγήσεις περιηγητών, εικαστικό υλικό διαφόρων εποχών, μακέτες, κ.ά.), και παρακινήθηκαν να σχεδιάσουν το χώρο, είτε αποδίδοντας περιγραφές κειμένων είτε βλέποντας άλλα σχέδια, πίνακες και μακέτες. Η εργασία αυτή έγινε στο σχολείο αλλά και στο ΚεΜΑ.

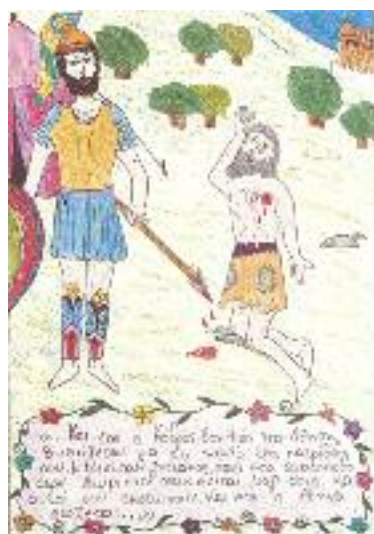
Τα παιδιά ζωγράρισαν με τη φαντασία τους σκηνές που τους συγκινούσαν πιο πολύ, όπως π.χ. η θυσία του Κόδρου, η διαμάχη Αθηνάς-Ποσειδώνα, τα αγάλματα κούροι-κόρες, και τέλος, οι Περσικοί πόλεμοι και οι καταστροφές που έγιναν.

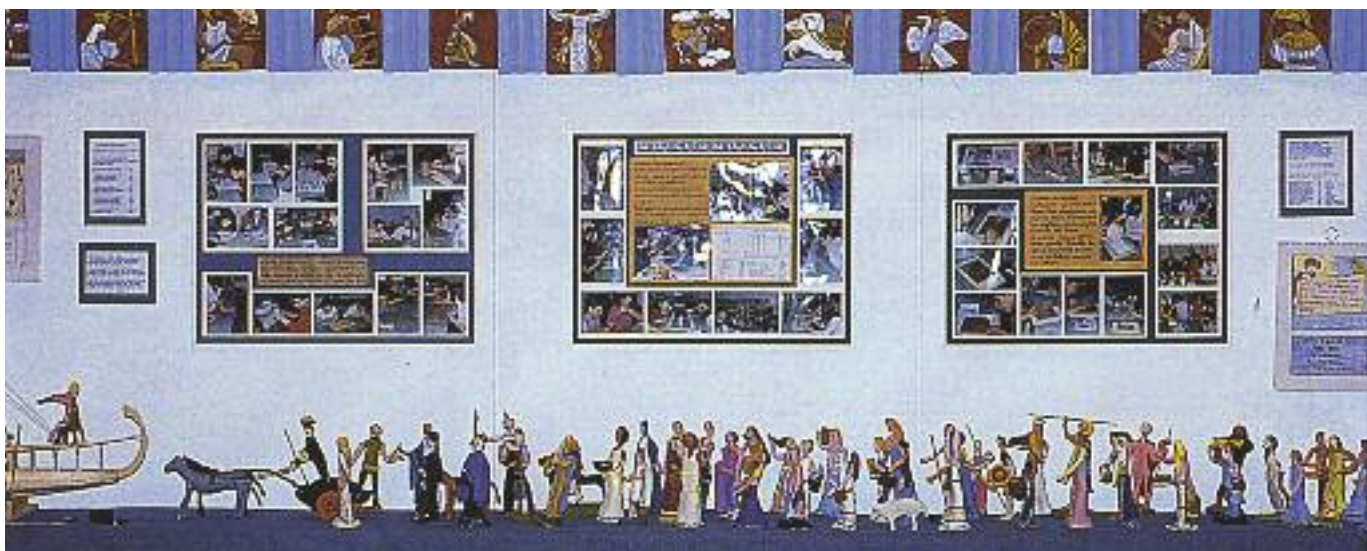
Στη συνέχεια έγινε σχέδιο για τη διάκριση των ρυθμών ιωνικού-δωρικού και μιλήσαμε για την κατασκευή του ναού. Όλη η τάξη χωρίστηκε σε 16 ομάδες που η κάθε μία ασχολήθηκε με μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Πραγματοποιήθηκε επίσκεψη 170 μαθητών στο ΚεΜΑ, όπου έγινε η παρουσίαση της ιστορίας του Βράχου της Ακρόπολης από την προϊστορία μέχρι σήμερα. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος χωρίστηκαν σε ομάδες και δούλεψαν στο μπλοκ σχέδια από μακέτες και από σχεδιαγράμματα στους τοίχους. Η εργασία ολοκληρώθηκε στο σχολείο.

Ακολούθησε επίσκεψη στην Ακρόπολη με ομάδα 30 μαθητών όπου αναγνωρίσαμε αυτά που είχαμε ήδη διηγηθεί, σχεδιάσει και δει από τις διαφάνειες και τα προπλάσματα.

Ένα χρόνο μετά, κατά τη σχολική χρονιά 1993-94, με ομάδα μαθητών που είχαν συμμετάσχει σ' αυτήν την εργασία, επαναξετάσαμε το υλικό και δημιουργήσαμε ένα άλμπουμ με αντιπροσωπευτικά σχέδια. Βασισμένοι στην εργασία της προηγούμενης χρονιάς και με εκπαιδευτικό υλικό κυρίως από το ΚεΜΑ, οι μαθητές έγραψαν κατατοπιστικά κείμενα χωρισμένα σε ιστορικές περιόδους, που είχαν μελετήσει. Με ικανοποίηση είδαμε ότι γενικά ο χρόνος που μεσολάβησε δεν είχε αρνητικά αποτελέσματα. Το μεγαλύτερο μέρος των παιδιών είχαν αποκτήσει σαφή εικόνα των πραγμάτων που έχουν σχέση με στοιχεία ιστορίας και τέχνης.

Αφομοιώνοντας την εμπειρία των προηγούμενων εργασιών σχετικά με την Ακρόπολη, αποφασίσαμε μία σειρά δραστηριοτήτων που θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Ό,τι πραγματοποιήθηκε περιέχεται στο κείμενο των παιδιών που προαιρετικά συμμετείχαν στην ομάδα.

Φανή: Στο ξεκίνημα της φετινής σχολικής χρονιάς συνειδητοποιήσαμε ότι το περιβάλλον δεν είναι μόνο εκείνο που έχει σχέση με τη φύση, αλλά και το ιστορικό και πολιτισμικό.

Εύα: Διαλέξαμε λοιπόν την Ακρόπολη των Αθηνών. Σκοπός μας ήταν να γνωρίσουμε την ιστορία του χώρου, τα μνημεία του, την τέχνη των μνημείων, και κυρίως του Παρθενώνα.

Δήμητρα: Και αρχίσαμε από τη μυθολογία. Αφήνοντας τη φαντασία μας να δουλεύει πάνω σε όσα ακούγαμε, ζωγραφίζαμε στο χαρτί ό,τι μπορούσαμε απ' αυτά. Θα φτιάχναμε, συνδέοντας όλα αυτά τα χαρτιά, το βιβλίο μας, ο καθένας το δικό του, το βιβλίο της Ακρόπολης.

Ελένη: Από τον Κέκροπα και τη διαμάχη Αθηνάς-Ποσειδώνα και από τον ηρωικό Κόδρο και τη θυσία του περάσαμε στα γεωμετρικά και αρχαϊκά χρόνια. Μας βοήθησαν και οι δύο μουσειοσκευές, που το περιεχόμενό τους αφορούσε τα ενδύματα των αρχαίων και τα μουσικά τους όργανα.

Τζίνα: Από τους αρχαϊκούς χρόνους γνωρίσαμε τους Κούρους και τις Κόρες. Κατά την επίσκεψη στο Μουσείο της Ακρόπολης βρήκαμε τα ίδια αγάλματα να μας χαμογελούν.

Κι εμείς παρατηρούσαμε και αποτυπώναμε, ό,τι μας ενδιέφερε, στο χαρτί.

Φανή: Όταν φθάσαμε στους κλασικούς χρόνους, μπροστά μας υψώθηκε ο Παρθενώνας. Έπρεπε να τον μελετήσουμε. Τον επισκεφθήκαμε. Το ότι είχαμε ανέβει ξανά στην Ακρόπολη και είχαμε δει από κοντά τον Παρθενώνα δεν ήταν αρκετό για μας. Τώρα οι πληροφορίες, οι γνώσεις, η ενημέρωση, μας προετοίμασαν να τον δούμε σωστά.

Εύα: Για την κατανόηση της αρχιτεκτονικής μάς βοήθησε το γεγονός ότι είχαμε κατασκευάσει έναν Παρθενώνα από χαρτί.

Δήμητρα: Για τη γλυπτική του μάθαμε πολλά από τη μουσειοσκευή για τη Ζωφόρο του Παρθενώνα. Τη μελετήσαμε και κατασκευάσαμε γύψινα ομοιώματα κομματιών της ζωφόρου.

Ελένη: Για να κατανοήσουμε τη μεγάλη τέχνη του Φειδία, πήραμε φωτογραφίες με παραστάσεις της Ζωφόρου και τολμήσαμε να τις αναπαραστήσουμε με πλαστελίνη. Ό,τι φτιάξαμε με πλαστελίνη το "περάσαμε" κατόπιν στο γύψο και έτσι κατανοήσαμε πώς ο καλλιτέχνης πέτυχε να επεξεργαστεί το μάρμαρο και να αποδώσει το βάθος, την τρίτη διάσταση, στην πολυπρόσωπη αυτή ανάγλυφη σύνθεση.

Τζίνα: Τέλος, επισκεφθήκαμε το ΚεΜΑ. Εκεί παρακολουθήσαμε το πρόγραμμα που αφορούσε την αποκατάσταση της ανατολικής πλευράς του Παρθενώνα.

Φανή: Η επίσκεψή μας συνέπεσε με την κηδεία της Μ. Μερκούρη, και όταν τις επόμενες μέρες ακούστηκαν τόσα για τον αγώνα της μεγάλης Ελληνίδας να επιστραφούν τα Ελγίνεια και να δημιουργηθεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, νιώσαμε πέρα ως πέρα τη σημασία αυτού του αγώνα. Και όταν αποφασίσαμε να στείλουμε μια επιστολή σε όλους τους αρμόδιους, Έλληνες και ξένους, και να απαιτούμε την επιστροφή των ελληνικών "μαρμάρων", πιστεύαμε ότι είχαμε κάθε δικαίωμα να απαιτούμε και εμείς.

Τζίνα: Τι αποκομίσαμε απ' όλο αυτό το πρόγραμμα; Πλησιάσαμε κορυφαία έργα τέχνης και καταφέραμε να τα γνωρίσουμε ουσιαστικά.

Φανή: Γνωρίσαμε και μπορούμε να χρησιμοποιούμε μια αρκετά πλούσια ορολογία, που αφορά διάφορες μορφές τέχνης.

Δήμητρα: Εργαστήκαμε συλλογικά και μάθαμε την αξία αυτού του τρόπου εργασίας.

Κατά τη σχολική χρονιά 2000-01 πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της Ακρόπολης σε συνεργασία με την Ένωση Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων ένα πρόγραμμα και μία έκθεση μαθητικών δημιουργιών με αφετηρία την Ακρόπολη και τα μνημεία της, όπως αυτά προσλαμβάνονται και ερμηνεύονται εικαστικά από τους μαθητές.

Αν πρωταρχικός σκοπός της εικαστικής διδασκαλίας θεωρείται να καλλιεργήσει την εικαστική ματιά του μαθητή και να τον βοηθήσει να ανακαλύψει μέσα από την πρακτική άσκηση το δικό του νήμα προς τη διέξοδο της καλλιτεχνικής δημιουργικότητας, δεν είναι καθόλου μικρής σημασίας το μέσον που θα χρησιμοποιηθεί για να εκπληρωθεί αποτελεσματικά αυτός ο σκοπός.

Η Ακρόπολη, τα μνημεία της, ο Παρθενώνας, η ιστορία τους, ο μύθος τους, όσο κι αν ίσως σας ακούγεται κάπως ασεβές είναι για την εικαστική διδασκαλία η επιλογή ενός μέσου. Αλλά ενός μέσου εξαιρετικά συναρπαστικού, ισχυρού και ικανού να δώσει αναρίθμητα και πολύμορφα ερεθίσματα, ουσιαστικές ωθήσεις για την ανάπτυξη της καλλιτεχνικής δημιουργικότητας.

Ο εικαστικός δεν είναι αρχαιολόγος ή ιστορικός. Ο ρόλος του δεν είναι να διδάξει π.χ. ιστορία, αλλά να χρησιμοποιήσει, για την ακρίβεια να αξιοποιήσει, με τους όρους της δικής του τέχνης, τα προϊόντα της. Κάνοντάς το ωστόσο αυτό, και δίχως αναγκαστικά να είναι στις προθέσεις του, γίνεται στην πράξη έτσι αρωγός της προσπάθειας να γνωρίσει ο μαθητής την ιστορία του.

Επιπτεύοντας την κατασκευή π.χ. του συνόλου της δωρικής Ζωφόρου (τρίγλυφα-μετόπες) ή του συνόλου μικρογλυπτών που αναφέρονται στην πομπή των Παναθηναίων, πριν απ' όλα αυτό που κάνει ο εικαστικός είναι να εισαγάγει τον μαθητή στα κατασκευαστικά προβλήματα μιας αυτοτελούς μετόπης ή φηγούρας που αποτελεί ταυτόχρονα αναπόσπαστο κομμάτι ενός συνόλου μέσα στο οποίο πρέπει αυτή οργανικά να ενταχθεί. Μα η φηγούρα του είναι μέλος μιας πομπής και πρέπει κάτι να ξέρουμε γι' αυτήν· τι περιελάμβανε, ποιο ρόλο διαδραμάτιζε, τι έκαναν οι άνθρωποι που την ακολουθούσαν, προκειμένου να αναπλάσουμε ζωντανά, δηλαδή ελεύθερα, "ξαναγράφοντας" έτσι, γλυπτικά, μια διαφορετική πιθανόν "ιστορία" και έτσι να μάθουμε πιο πολλά για την πομπή των Παναθηναίων. Έτσι η μικρογλυπτική αυτή κατασκευή, μας έδωσε τη δυνατότητα όχι μονάχα για μια αισθητική αλλά και για μια γνωσιολογική προσέγγιση.

Και αυτό στη γενίκευσή του, δείχνει τις δυνατότητες που πράγματι μπορεί να ενσωματώσει η καλλιτεχνική διδασκαλία για μια πολύμορφη αξιοποίηση, όχι μόνο των θεμάτων της Ακρόπολης αλλά γενικά του απέραντου ιστορικού-αρχαιολογικού πολιτιστικού μας πλούτου.

Z. Χατζή